

Asia: VN/4728/2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö.

Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry toteaa, että esitetyt muutokset ovat pääpiirteittäin kannatettavia ja oikeansuuntaisia. Asetusluonnoksessa näyttää otetun huomioon tärkeimmät muutokselle asetetut valtakunnalliset tavoitteet. SAJO ry edellyttää, että asetuksessa olevia laskentaperiaatteiden, painokertoimien ja korotuskertoimien ohjausvaikutusta seurataan tiiviisti ja tehdään niihin tarvittaessa korjauksia. Tämä on erityisen tärkeää, koska valmisteluvaiheessa ei ole ollut luotettavia ja avoimia järjestäjäkohtaisia laskelmia tai simulointityökaluja, jonka perusteella muutosta olisi voinut mallintaa.

Rahoituselementtien tosiasiallisia vaikutuksia on vaikea hahmottaa, koska iso osa niistä on suhteellisia ja osin omasta toiminnasta riippumattomia. Tämä vaikeuttaa järjestäjäkohtaista ennakkointia ja talouden hoitamista.

Lainsäädännön muutosten kokonaisvaikutusta aikuisiin, erityisesti alan vaihtajiin ja täydennyskoulutuksen tarpeessa oleviin, on vaikea arvioida. Etenkin teknologian ja digitalisaation muuttaessa toimialoja ja työtehtäviä, tarvitaan jatkuvaa osaamisen kehittämistä helpottamaan erityisesti pk-yritysten henkilöstön koulutuksen saatavuutta. Puollamme uudenlaisen aikuiskoulutustuen käyttöönottoa.

Lausuntonne koskien asetuksen 1 §:ää (opiskelijavuoteen kuuluvat päivät)

Ehdotus on kannatettava.

Lausuntonne koskien asetuksen 2 §:ää (toteutuneiden opiskelijavuosien laskenta)

Ehdotus on kannatettava.

Lausuntonne koskien asetuksen 3 §:ää (lähtötason painokertoimet)

Lähtötasokertoimeen vaikuttava keskiarvo tulee tarkentaa. Muistiossa puhutaan lukuaineiden keskiarvosta ja asetustekstissä päättötodistuksen arvosanojen keskiarvosta.

Lähtötason painokerroin ei huomio sitä, miten paljon opiskelijalla on ollut tarvetta ja miten paljon hän on saanut tukea peruskoulun aikana saavuttaakseen peruskoulun todistuksen arvosanat. Kerroin ei myöskään huomioi peruskoulun jälkeen esiin nousevia oppimisen haasteita eikä muita kuin itse opintomenestykseen vaikuttavia tuen tarpeita.

Lausuntonne koskien asetuksen 4 §:ää (kustannusryhmä- ja muut painokertoimet) ja liitettä

Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry toteaa, että ehdotus on pääpiirteissään hyvä. Osa tutkinnoista on kuitenkin ryhmässä, joiden rahoitus ei riitä koulutuksen järjestämiseen. SAJO ehdottaakin jatkotoimenpiteeksi, että kustannusryhmäjako tehdään uudelleen osana toiminnanohjauksen kokeilua. Lähtökohtaisesti jokaisen yksittäisen tutkinnon rahoituksen tulisi riittää ko. tutkinnon järjestämiseen.

Lausuntonne koskien asetuksen 5 §:ää (korotuskertoimet)

Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry toteaa, että vaativan erityisen tuen korotuskerroin ei vastaa vaativan erityisen tuen edellyttämiä resursseja.

Lausuntonne koskien asetuksen 6 §:ää (toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)

Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry toteaa, että ehdotus oppivelvollisten osalta on kannatettava. Muiden, kuin oppivelvollisten perusrahoituksen laskentatapa alentaa niiden koulutuksenjärjestäjien kokonaisrahoitusta, jotka tekevät järjestämisluvan enimmäisopiskelijamäärän lisäksi omistajatahojen kustannuksella matalamman rahoituksen koulutuksia kuten työssä olevien työttömyyttä ehkäisevää ja tulevaisuuden osaamista sekä työelämäkelpoisuutta edistävää tutkinnonosakoulutusta.

Lausuntonne koskien asetuksen 7 §:ää (suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)

Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry toteaa, että esityksessä oleva suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen lukumäärän perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskentatapa voi lisätä ns. suoritteiden tehtäilyä, jolloin on vaara, että osaamisen lisäämisen sijaan keskitytään olemassa olevan osaamisen osoittamiseen.

Lausuntonne koskien asetuksen 8 §:ää (työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen perusteella myönnettävän perusrahoituksen laskenta)

Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry toteaa, että työllistymisen painoarvon kasvaminen koko rahoituksen muodostumisessa on tervetullut muutos ja osoittaa hyvin ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta. Muutoksena ehdotamme, että myös ennen opiskelun aloittamista työllisenä olleiden siirtyminen tutkinnon suorittamisen jälkeen korkeakouluun huomioidaan rahoituksessa, koska se tukee koulutustason nostamisen tavoitetta.

Rahoitukseen vaikuttavan ”työllistyneen” ja ”jatko-opintoihin sijoittuneen” määrittely ei ole esitettyssä asetuksessa yksiselitteinen. Tarkennuksia tarvitaan mm. työllistymisen ajankohtaan eli luetaanko esim. viimeisen tutkinnonosan oppisopimuksella tehnyt ja samalla työllistynyt tutkinnonsuorittaja työlliseksi vai otetaanko huomioon vain opintojen päättymisen jälkeen työllistyminen. Samoin toivomme tarkennuksen siihen, ketkä luetaan korkeakoulututkinnon suorittajaksi (tutkintokoulutukseen hyväksytyt vai myös esim. avoimessa korkeakoulussa tutkintoon johtavia opintoja suorittavat opiskelijat). Tällä voi olla merkittävä vaikutus koulutuksen järjestämiseen ja pedagogisiin ratkaisuihin.

Esityksen mukaan rahoitus työllistymisestä saadaan, jos henkilö on ollut koulutuksen aloittamista edeltävän vuoden lopussa työtön ja työllistynyt koulutuksen suorittamista seuraavan lukuvuoden aikana vähintään 2 kk ajalle. Suurena haasteena laskentatavassa on se, että rahoitukseen vaikuttava opintoja edeltävä työttömyys/työllisyystilanne katsotaan edellisen vuoden lopusta. Kalenterivuoden lopussa opiskelut aloittava henkilö on voinut olla työttömänä pisimmillään lähes vuoden. Tämä voi vaikuttaa työllisyyden hoitoon negatiivisesti, jolloin rahoitusinstrumentti toimii päinvastoin, mitä säädösmuutoksella tavoitellaan. Työllistymisen rahoituksen lähtökohdaksi tulisikin saada aidosti koulutuksen aloittamista edeltävän ajankohdan tilanne. Sitä olisi mahdollista kysyä esim. hakulomakkeella opiskelijaksi hakeutuvalta. Luotettavinta kuitenkin olisi, jos työllisyys/työttömyystieto yhdistyisi opiskelijan tietoihin kansallisissa tietovarannoissa ja olisi sieltä koulutuksen järjestäjien käytettävissä.

Suomen ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry esittää lisättäväksi tummennetun lauseen seuraavaan kohtaan: ”Jos tutkinnon tai tutkinnon osan suorittanut työllistynyt tai jatko-opintoihin siirtynyt on tutkinnon suorittamisen aloittamista edeltävän vuoden lopussa ollut työllinen, painokerroin on 0, kuitenkin mikäli tutkinnon suorittajalle ei ole aiempaa ammatillista tai korkea-asteen tutkintoa on kerroin 0,5. Jos tutkinnon tai tutkinnon osana suorittanut työllistynyt tai jatko-opintoihin siirtynyt ei ole tutkinnon suorittamisen aloittamista edeltävän vuoden lopussa ollut työllinen, painokerroin on 1”.

Perusteluina on se, että sekä hallitusohjelmassa että puoliväliriihessä korostetaan koulutustason nostamisen tärkeyttä. Koulutustason nostamiseksi on myös työssä olevia henkilöitä, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa, kannustettava suorittamaan toisen asteen tutkinto. Tällöin he saavuttavat myös jatko-opintokelpoisuuden ja ovat siten potentiaalisia korkeakouluopiskelijoita. Esittämälläme muutoksella parannetaan tavoitteena olevan 50 % korkeakoulutusasteen saavuttamista. Suomessa on tähän kohderyhmään kuuluvia henkilöitä paljon, sillä Tilastokeskuksen uusimman tilaston mukaan 20–64-vuotiaista n. 470 000 henkilöä on vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa.

Lausuntonne koskien asetuksen 2 lukua (opiskelijapalaute)

Ei lausuttavaa

Lausuntonne koskien asetuksen 3 lukua (työelämäpalaute)

Ei lausuttavaa

Tauriainen Pekka
Vantaan kaupunki / Kasvatus ja oppiminen

Tauriainen Pekka
Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry